Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Tredje Afdeling)

21. februar 2013 *

»Unionsborgerskab — arbejdskraftens frie bevægelighed — princippet om ligebehandling - artikel 45, stk. 2, TEUF — forordning nr. 1612/68/EØF — artikel 7, stk. 2 — direktiv 2004/38/EF — artikel 24, stk. 1 og 2 — undtagelse fra princippet om ligebehandling med hensyn til studiestøtte i form af stipendier eller lån — unionsborger, der studerer i en værtsmedlemsstat — lønnet beskæftigelse før og efter påbegyndelse af studiet - hovedformålet med den pågældendes indrejse på værtsmedlemsstatens område — betydning for den pågældendes status som arbejdstager og for retten til studiestøtte«

I sag C-46/12,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Ankenævnet for Statens Uddannelsesstøtte (Danmark) ved afgørelse af 24. januar 2012, indgået til Domstolen den 26. januar 2012, i sagen:

L.N.,

mod

Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte,

har

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, M. Ilešič, og dommerne E. Jarašiūnas, A. Ó Caoimh (refererende dommer), C. Toader og C.G. Fernlund,

generaladvokat: Y. Bot

justitssekretær: fuldmægtig C. Strömholm,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 28. november 2012,

efter at der er afgivet indlæg af:

— den danske regering ved V. Pasternak Jørgensen og C. Thorning, som befuldmægtigede

— den norske regering ved E. Leonhardsen, M. Emberland og B. Gabrielsen, som befuldmægtigede

— Europa-Kommissionen ved D. Roussanov og C. Barslev, som befuldmægtigede,

* Processprog: dansk.

— og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 7, stk. 1, litra c), og artikel 24, stk. 2, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/38/EF af 29. april 2004 om unionsborgeres og deres familiemedlemmers ret til at færdes og opholde sig frit på medlemsstaternes område, om ændring af forordning nr. 1612/68/EØF og om ophævelse af direktiv 64/221/EØF, 68/360/EØF, 72/194/EØF, 73/148/EØF, 75/34/EØF, 75/35/EØF, 90/364/EØF, 90/365/EØF og 93/96/EØF (EUT L 158, s. 77, og berigtigelse i EUT 2004 L 229, s. 35, og EUT 2007 L 204, s. 28).

2 Anmodningen er blevet indgivet under en sag mellem L.N. og Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte (herefter »VUS«) vedrørende sidstnævntes afslag på at indrømme L.N. studiestøtte.

Retsforskrifter

EU-retlige forskrifter

Forordning nr. 1612/68/EØF

3 Følgende fremgår af artikel 7 i Rådets forordning nr. 1612/68/EØF af 15. oktober 1968 om arbejdskraftens frie bevægelighed inden for Fællesskabet (EFT 1968 II, s. 467):

»1. En arbejdstager, der er statsborger i en medlemsstat, må ikke på grund af sin nationalitet behandles anderledes på de øvrige medlemsstaters område end indenlandske arbejdstagere med hensyn til beskæftigelses- og arbejdsvilkår, navnlig for så vidt angår aflønning, afskedigelse og, i tilfælde af arbejdsløshed, genoptagelse af beskæftigelse i faget eller genansættelse.

2. Arbejdstageren nyder samme sociale og skattemæssige fordele som indenlandske arbejdstagere.

[...]«

Direktiv 2004/38

4 Følgende fremgår af 1., 3., 10., 20. og 21. betragtning til direktiv 2004/38:

»(1) Unionsborgerskabet giver med de begrænsninger og på de betingelser, der er fastsat i traktaten og i gennemførelsesbestemmelserne hertil, alle unionsborgere en primær og individuel ret til at færdes og opholde sig frit på medlemsstaternes område.

[…]

(3) Unionsborgerskab bør være udgangspunktet for medlemsstaternes statsborgere, når de udøver deres ret til fri bevægelighed og ophold. Det er derfor nødvendigt at kodificere og foretage en gennemgang af eksisterende fællesskabsinstrumenter, der omhandler arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende, samt studerende og andre ikke-erhvervsaktive personer med henblik på at forenkle og styrke unionsborgernes ret til fri bevægelighed og ophold.

[…]

(10) Det bør imidlertid undgås, at personer, der gør brug af retten til ophold, bliver en urimelig byrde for værtsmedlemsstatens sociale system i den første opholdsperiode. Unionsborgeres og deres familiemedlemmers udøvelse af retten til ophold i perioder af mere end tre måneders varighed bør derfor underkastes betingelser.

[…]

(20) Forbuddet mod forskelsbehandling på grundlag af nationalitet indebærer, at unionsborgere og deres familiemedlemmer, der er bosat i en medlemsstat på grundlag af dette direktiv, i værtsmedlemsstaten behandles på samme måde som medlemsstatens egne statsborgere på de områder, der er omfattet af traktaten, dog med forbehold for særlige bestemmelser, der udtrykkeligt er fastsat i traktaten og den afledte ret.

(21) Værtsmedlemsstaten bør dog kunne bestemme, om den vil udbetale sociale ydelser i de første tre måneder af et ophold eller for arbejdssøgendes vedkommende i en længere periode, eller studiestøtte, herunder til erhvervsuddannelse, forud for erhvervelse af ret til tidsubegrænset ophold til andre unionsborgere end arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende eller personer, der har bevaret denne status, og deres familiemedlemmer.«

5 Artikel 3, stk. 1, i direktiv 2004/38 bestemmer, at direktivet finder anvendelse på enhver unionsborger, der rejser til eller tager ophold i en anden medlemsstat end den, hvor vedkommende er statsborger.

6 Artikel 7, stk. 1 og 3, i direktiv 2004/38 har følgende ordlyd:

»1. Enhver unionsborger har ret til at opholde sig på en anden medlemsstats område i mere end tre måneder, hvis den pågældende:

a) er arbejdstager eller selvstændig erhvervsdrivende i værtsmedlemsstaten, eller

b) råder over tilstrækkelige midler til sig selv og sine familiemedlemmer, således at opholdet ikke bliver en byrde for værtsmedlemsstatens sociale system, og er omfattet af en sygeforsikring, der dækker samtlige risici i værtsmedlemsstaten, eller

c)

— er indskrevet ved en privat eller offentlig institution, der er godkendt eller som finansieres af værtsmedlemsstaten i medfør af dennes lovgivning eller administrative praksis, med henblik på dér som hovedaktivitet at følge en uddannelse, herunder en erhvervsuddannelse, og

— er omfattet af en sygeforsikring, der dækker samtlige risici i værtsmedlemsstaten, og ved en erklæring eller på anden tilsvarende måde, efter den pågældende persons eget valg godtgør over for den relevante nationale myndighed, at vedkommende råder over tilstrækkelige midler til sig selv og sine familiemedlemmer, således at opholdet ikke bliver en byrde for værtsmedlemsstatens sociale system, […]

[…]

3. Med henblik på anvendelsen af stk. 1, litra a), bevarer en unionsborger, der ikke længere er arbejdstager eller selvstændig erhvervsdrivende, sin status som arbejdstager eller selvstændig erhvervsdrivende, hvis den pågældende:

[…]

d) påbegynder en erhvervsuddannelse. Medmindre personen er uforskyldt arbejdsløs, kan status som arbejdstager dog kun bevares, hvis der er en forbindelse mellem den tidligere erhvervsmæssige beskæftigelse og den omhandlede uddannelse.«

7 Artikel 24 i direktiv 2004/38 med overskriften »Ligebehandling« har følgende ordlyd:

»1. Med forbehold af specifikke bestemmelser, der udtrykkeligt fremgår af traktaten og den afledte ret, anvendes traktatens bestemmelser uden forskelsbehandling på alle unionsborgere, der i henhold til dette direktiv opholder sig i værtsmedlemsstaten, og på værtsmedlemsstatens egne statsborgere. Denne ligebehandling gælder også familiemedlemmer, der ikke er statsborgere i en medlemsstat, men som har ret til ophold eller ret til tidsubegrænset ophold.

2. Uanset stk. 1 er værtsmedlemsstaten ikke forpligtet til at tillægge ret til sociale ydelser i de første tre måneder af et ophold eller eventuelt i den længere periode, der er omhandlet i artikel 14, stk. 4, litra b), eller til, forud for erhvervelse af ret til tidsubegrænset ophold, at yde studiestøtte, herunder støtte til erhvervsuddannelse, i form af stipendier eller lån, til andre personer end arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og personer, der har bevaret denne status, samt deres familiemedlemmer.«

Dansk ret

8 § 2a, stk. 2 og 4, i lovbekendtgørelse nr. 661 af 29. juni 2009 om statens uddannelsesstøtte (L 95, *Folketingstidende* 2005/2006, Tillæg A, s. 2854) har følgende ordlyd:

»[…]

2. Uddannelsessøgende, der er EU-statsborgere eller EØS-statsborgere, og deres familiemedlemmer kan få uddannelsesstøtte til uddannelse i Danmark og i udlandet efter de betingelser, der følger af EU-retten og EØS-aftalen. EU-statsborgere og EØS-statsborgere, der ikke er arbejdstagere eller selvstændige erhvervsdrivende i Danmark, og deres familiemedlemmer har først ret til uddannelsesstøtte efter 5 års sammenhængende ophold i Danmark […]

[…]

4. Undervisningsministeren kan fastsætte regler om udenlandske statsborgeres ret til SU til uddannelse i Danmark og udlandet.«

9 § 2a, stk. 2, i lovbekendtgørelse nr. 661 er blevet gennemført ved § 67 i bekendtgørelse nr. 455 af 8. juni 2009 om statens uddannelsesstøtte. § 67 har følgende ordlyd:

»En EU-statsborger, der er arbejdstager eller selvstændig erhvervsdrivende i Danmark efter EU-rettens regler, kan få støtte til en uddannelse i Danmark eller i udlandet på samme betingelser som en dansk statsborger. Som arbejdstager eller selvstændig erhvervsdrivende efter EU-rettens regler anses også en EU-statsborger, der tidligere har været arbejdstager eller selvstændig erhvervsdrivende i Danmark, når der er indholdsmæssig og tidsmæssig sammenhæng mellem uddannelsen og det tidligere arbejde i Danmark, samt en ufrivilligt arbejdsløs, der som følge af helbredsmæssige forhold eller strukturelle forhold på arbejdsmarkedet har behov for omskoling med henblik på beskæftigelse i et fag uden indholdsmæssig og tidsmæssig sammenhæng med det tidligere arbejde i Danmark.«

10 § 3 i bekendtgørelse nr. 474 af 12. maj 2011 om ophold i Danmark for udlændinge, der er omfattet af Den Europæiske Unions regler (EU-opholdsbekendtgørelsen), bestemmer følgende:

»1. En EU-statsborger, der er arbejdstager eller selvstændig erhvervsdrivende, herunder tjenesteyder, her i landet, har ret til ophold her i landet ud over de 3 måneder, der følger af udlændingelovens § 2, stk. 1.

2. En EU-statsborger, der hidtil har været omfattet af stk. 1, men nu ikke længere er erhvervsaktiv, bevarer sin status som arbejdstager eller selvstændig erhvervsdrivende,

1) hvis EU-statsborgeren er midlertidigt uarbejdsdygtig som følge af sygdom eller ulykke,

2) hvis EU-statsborgeren er uforskyldt arbejdsløs efter at have haft lønnet beskæftigelse eller været selvstændig erhvervsdrivende i mere end 1 år, hvilket er behørigt konstateret, og har tilmeldt sig jobcentret som arbejdssøgende,

3) hvis EU-statsborgeren er uforskyldt arbejdsløs efter udløbet af en tidsbegrænset ansættelseskontrakt af mindre end 1 års varighed, hvilket er behørigt konstateret, og har tilmeldt sig jobcentret som arbejdssøgende,

4) hvis EU-statsborgeren i løbet af de første 12 måneder uforskyldt har mistet sit arbejde eller uforskyldt ikke længere er selvstændig erhvervsdrivende, hvilket er behørigt konstateret, og har tilmeldt sig jobcentret som arbejdssøgende, eller

5) hvis EU-statsborgeren enten påbegynder en erhvervsuddannelse med forbindelse til den pågældendes tidligere erhvervsmæssige beskæftigelse eller er uforskyldt arbejdsløs og påbegynder en hvilken som helst erhvervsuddannelse.

3. En EU-statsborger, der er omfattet af stk. 2, nr. 3 eller 4, bevarer sin status som arbejdstager eller selvstændig erhvervsdrivende i 6 måneder.

4. En EU-statsborger, der er rejst ind i landet for at søge beskæftigelse, har ret til ophold som arbejdssøgende i indtil 6 måneder fra indrejsen. Herefter har den pågældende ret til ophold som arbejdssøgende, så længe det kan dokumenteres, at den pågældende fortsat søger arbejde og har reelle muligheder for at blive ansat.«

Tvisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

11 L.N., der er en unionsborger, hvis statsborgerskab ikke er oplyst af den forelæggende ret, indrejste i Danmark den 6. juni 2009.

12 Den 10. juni 2009 fik L.N. tilbudt arbejde på fuld tid hos et internationalt engrosfirma.

13 Den 29. juni 2009 udstedte Statsforvaltningen i medfør af § 3 i lovbekendtgørelse nr. 474 et registreringsbevis til L.N. som arbejdstager.

14 Det fremgår af sagens akter, at L.N. inden ansøgningsfristen den 15. marts 2009, og dermed inden sin indrejse på det danske område, havde ansøgt om at blive optaget på Copenhagen Business School (herefter »CBS«).

15 Den 10. august 2009 indgav L.N. ansøgning om studiestøtte fra september 2009.

16 Den 10. september 2009 begyndte L.N. sine studier på CBS. L.N. fratrådte derfor sin stilling hos engrosfirmaet, men har siden udøvet anden lønnet beskæftigelse på deltid.

17 VUS meddelte den 27. oktober 2009 L.N. afslag på hans ansøgning om studiestøtte.

18 Den 30. oktober 2009 indgav L.N. klage til Ankenævnet for Statens Uddannelsesstøtte til prøvelse af denne afgørelse og gjorde herved gældende at have status som »arbejdstager« i artikel 45 TEUF's forstand samt at have ret til studiestøtte.

19 Den 7. december 2009 anmodede VUS Statsforvaltningen om at oplyse, hvorvidt L.N. opfyldte betingelserne for at kunne anses for arbejdstager i artikel 45 TEUF's forstand. Statsforvaltningen oplyste indledningsvis ved skrivelse af 11. december 2009, at L.N. skulle anses for »arbejdstager« i perioden fra den 29. juni 2009 til den 10. september 2009. Statsforvaltningen ændrede dernæst ved skrivelse af 12. april 2010 opholdsgrundlaget for L.N. fra en status som arbejdstager til status som studerende, idet den pågældende var indrejst i Danmark med det hovedformål at studere dér.

20 Ved skrivelse af 28. september 2010 videresendte VUS sagen til den forelæggende ret. I denne skrivelse anførte VUS, at det med henblik på sagens bevismæssige vurdering skulle tages i betragtning, at L.N. var indrejst i Danmark med det formål at studere dér, idet han havde sendt sin ansøgning til CBS inden sin ankomst til medlemsstaten, og idet han påbegyndte sine studier kort efter ankomsten. Ifølge VUS opfyldte L.N. derfor ikke betingelserne for at kunne anses for arbejdstager.

21 Den 31. august 2011 rettede den forelæggende ret henvendelse til VUS og anmodede om en redegørelse for, hvorvidt L.N. var omfattet af begrebet »arbejdstager« i EU-retlig forstand. Den forelæggende ret anmodede samtidig VUS om at henvende sig til Statsforvaltningen for at præcisere samme forhold. VUS anførte, at der ifølge dens opfattelse ikke er grundlag for at rejse tvivl om Statsforvaltningens tidligere afgørelse vedrørende L.N.'s opholdsgrundlag.

22 Det er den forelæggende rets opfattelse, at artikel 7, stk. 1, litra c), og artikel 24, stk. 2, i direktiv 2004/38 skal fortolkes således, at en person, der anses for at være studerende, ikke har ret til studiestøtte, selv hvis den pågældende samtidig har status som »arbejdstager«. Den forelæggende ret lægger herved vægt på, at direktivets artikel 7, stk. 1, litra c), definerer en studerende som en person, der er indskrevet ved en privat eller offentlig institution »med henblik på dér som hovedaktivitet at følge en uddannelse«.

23 Det er på denne baggrund, at Ankenævnet for Statens Uddannelsesstøtte har besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Indebærer […] artikel 7, stk. 1, litra c), [i direktiv 2004/38,] sammenholdt med [direktivets] artikel 24, stk. 2, at en medlemsstat (værtsmedlemsstaten) ved vurderingen af, om en person må anses for arbejdstager med ret til studiestøtte, kan tillægge det betydning, at personen er indrejst til værtsmedlemsstaten med henblik på dér som hovedaktivitet at følge en uddannelse, med den virkning, at værtsmedlemsstaten ikke har pligt til at betale studiestøtte til den pågældende, jf. førnævnte artikel 24, stk. 2, i [direktivet]?«

Om det præjudicielle spørgsmål

24 Med spørgsmålet ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 7, stk. 1, litra c), og artikel 24, stk. 2, i direktiv 2004/38 skal fortolkes således, at en unionsborger, som studerer i en værtsmedlemsstat og sideløbende udøver lønnet beskæftigelse dér, kan nægtes den studiestøtte, som indrømmes statsborgere i denne medlemsstat, med den begrundelse, at den pågældende er indrejst på nævnte stats område med det hovedformål at følge en uddannelse dér.

25 Indledningsvis bemærkes, at artikel 20, stk. 1, TEUF giver enhver, der er statsborger i en medlemsstat, status af unionsborger.

26 Både studerende, som kommer fra andre medlemsstater end værtsmedlemsstaten, og som studerer dér, og medlemsstaternes statsborgere, som har status af »arbejdstager« i artikel 45 TEUF's forstand, har denne status af unionsborger, idet de er statsborgere i en medlemsstat.

27 Som Domstolen gentagne gange har fastslået, er unionsborgerskabets formål at skabe den grundlæggende status for medlemsstaternes statsborgere, idet det gør det muligt for dem blandt disse statsborgere, som befinder sig i samme situation, inden for EUF-traktatens materielle anvendelsesområde at blive undergivet samme retlige behandling, uanset deres nationalitet og med forbehold af udtrykkeligt fastsatte undtagelser i denne henseende (dom af 20.9.2001, sag C-184/99, Grzelczyk, Sml. I, s. 6193, præmis 31, og af 11.7.2002, sag C-224/98, D'Hoop, Sml. I, s. 6191, præmis 28).

28 Enhver unionsborger kan således påberåbe sig forbuddet mod forskelsbehandling på grundlag af nationalitet, som er indeholdt i artikel 18 TEUF og præciseret i såvel andre traktatbestemmelser som i artikel 24 i direktiv 2004/38, i alle de situationer, der hører under EU-rettens materielle anvendelsesområde. Hertil hører bl.a. situationer, der er knyttet til udøvelsen af de grundlæggende friheder, som er sikret ved bl.a. artikel 45 TEUF, og til udøvelsen af den grundlæggende frihed til at færdes og opholde sig frit på medlemsstaternes område i henhold til artikel 21 TEUF (jf. bl.a. dom af 12.5.1998, sag C-85/96, Martínez Sala, Sml. I, s. 2691, præmis 63, og Grzelczyk-dommen, præmis 32 og 33, samt dom af 15.3.2005, sag C-209/03, Bidar, Sml. I, s. 2119, præmis 32 og 33, og af 4.10.2012, sag C-75/11, Kommissionen mod Østrig, præmis 39).

29 Der foreligger ingen traktatbestemmelse, hvorefter det er muligt at antage, at de studerende, der er unionsborgere, når de rejser til en anden medlemsstat for at følge studier dér, ikke har de rettigheder, som ved traktaten er tillagt unionsborgerne, herunder de rettigheder, som er tillagt unionsborgerne, når de udøver lønnet beskæftigelse i værtsmedlemsstaten (jf. i denne retning Grzelczyk-dommen, præmis 35, og Bidar-dommen, præmis 34).

30 Heraf følger, at en unionsborger, som studerer i en værtsmedlemsstat, eller som udøver lønnet beskæftigelse i denne stat og har status af »arbejdstager« i artikel 45 TEUF's forstand, kan påberåbe sig retten i henhold til artikel 18 TEUF, artikel 21 TEUF og/eller artikel 45 TEUF til at færdes og opholde sig frit på værtsmedlemsstatens område uden at blive udsat for direkte eller indirekte forskelsbehandling på grundlag af nationalitet.

31 Såvel den danske som den norske regering har imidlertid gjort gældende, at artikel 7, stk. 1, litra c), i direktiv 2004/38, sammenholdt med direktivets artikel 24, stk. 2, skal fortolkes således, at en unionsborger, der studerer i værtsmedlemsstaten på fuld tid, og som er indrejst på denne medlemsstats område med dette formål, kan nægtes ret til studiestøtte i de første fem år af sit ophold, selv om den pågældende har et deltidsarbejde sideløbende med sit studie.

32 I denne forbindelse bemærkes, at artikel 24, stk. 2, i direktiv 2004/38 bestemmer, at en medlemsstat ikke er forpligtet til, forud for erhvervelse af ret til tidsubegrænset ophold, at yde studiestøtte, herunder støtte til erhvervsuddannelse, i form af stipendier eller lån, til andre personer end arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og personer, der har bevaret denne status, samt deres familiemedlemmer.

33 I sin egenskab af undtagelse til princippet om ligebehandling, som er fastsat i artikel 18 TEUF, og som artikel 24, stk. 1, i direktiv 2004/38 blot er et specifikt udtryk for, skal artikel 24, stk. 2, ifølge Domstolens praksis fortolkes strengt og i overensstemmelse med traktatens bestemmelser, herunder

bestemmelserne vedrørende unionsborgerskabet og arbejdskraftens frie bevægelighed (jf. i denne retning dom af 4.6.2009, forenede sager C-22/08 og C-23/08, Vatsouras og Koupatantze, Sml. I, s. 4585, præmis 44, og dommen i sagen Kommissionen mod Østrig, præmis 54 og 56).

34 Ifølge de oplysninger, som Domstolen råder over, udgør den støtte, som L.N. har ansøgt om, studiestøtte i form af stipendier. Denne støtte kan således være omfattet af den undtagelse til princippet om ligebehandling, som er fastsat i artikel 24, stk. 2, i direktiv 2004/38.

35 Som det imidlertid helt klart fremgår af ordlyden af sidstnævnte bestemmelse, kan en sådan undtagelse hverken gøres gældende over for personer, der har erhvervet en ret til tidsubegrænset ophold, eller over for »arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og personer, der har bevaret denne status, samt deres familiemedlemmer«.

36 Selv om det er korrekt, at artikel 7, stk. 1, litra c), i direktiv 2004/38 bestemmer, at en unionsborger har ret til at opholde sig på en anden medlemsstats område i mere end tre måneder, hvis den pågældende »er indskrevet ved en privat eller offentlig institution« i bestemmelsens forstand »med henblik på dér som hovedaktivitet at følge en uddannelse«, følger det dog ikke af sidstnævnte præcisering, at en unionsborger, som opfylder disse betingelser, af denne grund automatisk er udelukket fra at have status som »arbejdstager« i artikel 45 TEUF's forstand.

37 Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen og af de indlæg, der er afgivet for Domstolen, at L.N. havde fuldtidsarbejde fra sin ankomst til værtsmedlemsstatens område, og at han, da hans studie begyndte, havde lønnet beskæftigelse på deltid.

38 Det fremgår endvidere af sagens akter, at L.N. blev nægtet studiestøtte med den begrundelse, at han var indrejst på denne medlemsstats område med det hovedformål at følge en uddannelse dér, hvorfor formålet med hans ophold i Danmark ifølge de kompetente nationale myndigheder således medfører, at han ikke har status som »arbejdstager« i artikel 45 TEUF's forstand.

39 Det bemærkes imidlertid, at det følger af fast retspraksis, at begrebet »arbejdstager« i artikel 45 TEUF's forstand er et selvstændigt EU-retligt begreb, som ikke må fortolkes indskrænkende (jf. i denne retning dom af 3.7.1986, sag 66/85, Lawrie-Blum, Sml. s. 2121, præmis 16, af 21.6.1988, sag 197/86, Brown, Sml. s. 3205, præmis 21, af 26.2.1992, sag C-3/90, Bernini, Sml. I, s. 1071, præmis 14, og af 6.11.2003, sag C-413/01, Ninni-Orasche, Sml. I, s. 13187, præmis 23).

40 Dette begreb må desuden defineres på grundlag af objektive kriterier, som karakteriserer arbejdsforholdet under hensyntagen til de berørte personers rettigheder og pligter. Det væsentligste kendetegn ved arbejdsforholdet er, at en person i en vis periode præsterer ydelser mod vederlag for en anden og efter dennes anvisninger (jf. Lawrie-Blum-dommen, præmis 17, Ninni-Orasche-dommen, præmis 24, og dommen i sagen Vatsouras og Koupatantze, præmis 26).

41 Hverken det begrænsede lønniveau, spørgsmålet om, hvorfra lønnen tilvejebringes, den pågældendes højere eller lavere produktivitet eller den omstændighed, at den pågældende kun arbejder et begrænset antal timer om ugen, udelukker, at en person kan anses for »arbejdstager« i artikel 45 TEUF's forstand (jf. i denne retning Lawrie-Blum-dommen, præmis 21, dom af 31.5.1989, sag 344/87, Bettray, Sml. s. 1621, præmis 15, og Bernini-dommen, præmis 16).

42 For at kunne kvalificeres som »arbejdstager« skal den pågældende person dog udøve en reel og faktisk beskæftigelse, bortset fra beskæftigelse af så ringe omfang, at den fremtræder som et rent marginalt supplement (jf. bl.a. dom af 23.3.1982, sag 53/81, Sml. s. 1035, præmis 17, og dommen i sagen Vatsouras og Koupatantze, præmis 26 og den deri nævnte retspraksis).

43 Ved undersøgelsen af, om denne betingelse er opfyldt, skal den forelæggende ret lægge objektive kriterier til grund og foretage en samlet vurdering af samtlige omstændigheder i sagen, som vedrører arten af såvel den omhandlede beskæftigelse som det omhandlede arbejdsforhold (Ninni-Orasche-dommen, præmis 27).

44 Undersøgelsen af alle de forhold, som karakteriserer et arbejdsforhold, med henblik på at vurdere, om den lønnede beskæftigelse, som L.N. har udøvet før og efter, at han påbegyndte sit studie, var reel og faktisk, og om han dermed havde status som arbejdstager, henhører således under den forelæggende rets kompetence. Det er alene den forelæggende ret, som har et direkte kendskab til hovedsagens faktiske omstændigheder og til de forhold, der karakteriserer sagsøgeren i hovedsagens arbejdsforhold, og den forelæggende ret er derfor bedst egnet til at foretage den fornødne vurdering.

45 Da forelæggelsesafgørelsen ikke indeholder nogen oplysninger, der rejser tvivl om den omstændighed, at arbejdsforholdene mellem L.N. og hans arbejdsgivere frembyder de kendetegn, som er nævnt i denne doms præmis 40, påhviler det den forelæggende ret bl.a. at kontrollere, at den lønnede beskæftigelse, som sagsøgeren i hovedsagen udøver, ikke er af så begrænset omfang, at den kan sidestilles med beskæftigelse, der udgør et rent marginalt supplement.

46 For så vidt angår den danske og den norske regerings argument, hvorefter den omstændighed, at sagsøgeren i hovedsagen ved sin indrejse på det danske område havde til formål at studere dér, medfører, at han ikke har status som »arbejdstager« i artikel 45 TEUF's forstand, er det tilstrækkeligt at bemærke, at for at vurdere, om en beskæftigelse kan give status som arbejdstager i denne bestemmelses forstand, er forhold vedrørende den berørte persons adfærd før og efter beskæftigelsesperioden uden betydning for tilvejebringelsen af status som arbejdstager i bestemmelsens forstand. Disse forhold har nemlig ingen forbindelse med de objektive kriterier, som er opregnet i den retspraksis, der er nævnt i denne doms præmis 40 (Ninni-Orasche-dommen, præmis 28).

47 I denne forbindelse bemærkes, at definitionen af begrebet »arbejdstager« i artikel 45 TEUF's forstand udtrykker det krav, der er uløseligt forbundet med selve princippet om arbejdskraftens frie bevægelighed, hvorefter de fordele, som EU-retten giver i medfør af denne frihed, kun kan påberåbes af personer, der i egentlig forstand udøver eller seriøst ønsker at udøve lønnet beskæftigelse. Definitionen indebærer imidlertid ikke, at retten til denne frihed kan underlægges de formål, som en statsborger i en medlemsstat måtte have for at søge om indrejse eller ophold på værtsmedlemsstatens område, forudsat at den pågældende dér udøver eller ønsker at udøve en reel og faktisk beskæftigelse. Når denne betingelse er opfyldt, er de bevæggrunde, der har fået arbejdstageren til at søge arbejde i den omhandlede medlemsstat, uden betydning og kan ikke tages i betragtning (jf. i denne retning Levin-dommen, præmis 21 og 22, og dom af 23.9.2003, sag C-109/01, Akrich, Sml. I, s. 9607, præmis 55).

48 Såfremt den forelæggende ret beslutter, at L.N. må anses for »arbejdstager« i artikel 45 TEUF's forstand, bemærkes, at et afslag på at indrømme denne unionsborger studiestøtte tilsidesætter den ret til ligebehandling, som denne borger er tillagt i sin egenskab af arbejdstager.

49 En unionsborger, der har gjort brug af arbejdskraftens frie bevægelighed som sikret ved artikel 45 TEUF, har nemlig i medfør af artikel 7, stk. 2, i forordning nr. 1612/68 samme sociale fordele som indenlandske arbejdstagere.

50 Domstolen har allerede fastslået, at studiestøtte udgør en social fordel i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i artikel 7, stk. 2, i forordning nr. 1612/68 (jf. dom af 21.6.1988, sag 39/86, Lair, Sml. s. 3161, præmis 23 og 24, og Bernini-dommen, præmis 23).

51 Henset til det ovenstående skal det forelagte spørgsmål besvares med, at artikel 7, stk. 1, litra c), og artikel 24, stk. 2, i direktiv 2004/38 skal fortolkes således, at en unionsborger, som studerer i en værtsmedlemsstat og dér sideløbende udøver en reel og faktisk lønnet beskæftigelse af en art, som

tillægger den pågældende status af »arbejdstager« i artikel 45 TEUF's forstand, ikke kan nægtes den studiestøtte, som indrømmes statsborgere i denne medlemsstat. Det tilkommer den forelæggende ret at foretage den fornødne efterprøvelse af de faktiske omstændigheder med henblik på at vurdere, om den lønnede beskæftigelse, som sagsøgeren i hovedsagen udøver, er tilstrækkelig til at tillægge ham denne status. Den omstændighed, at den pågældende er indrejst på værtsmedlemsstatens område med det hovedformål at studere dér, er uden relevans med henblik på at fastslå, om han har status af »arbejdstager« i artikel 45 TEUF's forstand, og dermed for spørgsmålet, om han har ret til studiestøtte på samme betingelser som en statsborger i værtsmedlemsstaten i overensstemmelse med artikel 7, stk. 2, i forordning nr. 1612/68.

Sagens omkostninger

52 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Tredje Afdeling) for ret:

Artikel 7, stk. 1, litra c), og artikel 24, stk. 2, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/38/EF af 29. april 2004 om unionsborgeres og deres familiemedlemmers ret til at færdes og opholde sig frit på medlemsstaternes område, om ændring af forordning nr. 1612/68/EØF og om ophævelse af direktiv 64/221/EØF, 68/360/EØF, 72/194/EØF, 73/148/EØF, 75/34/EØF, 75/35/EØF, 90/364/EØF, 90/365/EØF og 93/96/EØF skal fortolkes således, at en unionsborger, som studerer i en værtsmedlemsstat og dér sideløbende udøver en reel og faktisk lønnet beskæftigelse af en art, som tillægger den pågældende status af »arbejdstager« i artikel 45 TEUF's forstand, ikke kan nægtes den studiestøtte, som indrømmes statsborgere i denne medlemsstat. Det tilkommer den forelæggende ret at foretage den fornødne efterprøvelse af de faktiske omstændigheder med henblik på at vurdere, om den lønnede beskæftigelse, som sagsøgeren i hovedsagen udøver, er tilstrækkelig til at tillægge ham denne status. Den omstændighed, at den pågældende er indrejst på værtsmedlemsstatens område med det hovedformål at studere dér, er uden relevans med henblik på at fastslå, om han har status af »arbejdstager« i artikel 45 TEUF's forstand, og dermed for spørgsmålet, om han har ret til studiestøtte på samme betingelser som en statsborger i værtsmedlemsstaten i overensstemmelse med artikel 7, stk. 2, i Rådets forordning nr. 1612/68/EØF af 15. oktober 1968 om arbejdskraftens frie bevægelighed inden for Fællesskabet.

Underskrifter